

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

24 martie 2021 *

„Trimitere preliminară – Procedură preliminară de urgență – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Cooperare judiciară în materie civilă – Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 – Articolul 10 – Competența în materia răspunderii părintești – Răpirea unui copil – Competența instanțelor judecătorești dintr-un stat membru – Domeniu de aplicare teritorial – Deplasare a unui copil într-un stat terț – Reședința obișnuită dobândită în acest stat terț”

În cauza C-603/20 PPU,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția pentru familie, Regatul Unit], prin decizia din 6 noiembrie 2020, primită de Curte la 16 noiembrie 2020, în procedura

SS

împotriva

MCP,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan (raportor), președinte de cameră, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a cincea, și domniile M. Ilesič, C. Lycourgos și I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul A. Rantos,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere cererea instanței de trimitere din 6 noiembrie 2020, primită de Curte la 16 noiembrie 2020, de judecare a trimiterii preliminare potrivit procedurii de urgență, conform articolului 107 din Regulamentul de procedură al Curții,

având în vedere decizia din 2 decembrie 2020 a Camerei a cincea de a admite cererea respectivă,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 februarie 2021,

* Limba de procedură: engleza.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru SS, de A. Tayo, barrister, mandatată de J. Dsouza solicitor;
- pentru MCP, de A. Metzger, QC, și C. Proudman, barrister, mandatați de H. Choudhery, solicitor;
- pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 23 februarie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 10 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2116/2004 al Consiliului din 2 decembrie 2004 (JO 2004, L 367, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 90) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 2201/2003”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între SS, tatăl unui copil mic, P, pe de o parte, și MCP, mama acestui copil, pe de altă parte, în legătură cu o cerere a tatălui având ca obiect dispunerea înapoierei copilului în Regatul Unit și pronunțarea cu privire la dreptul de vizită.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

Convenția de la Haga din 1980

- 3 Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, semnată la 25 octombrie 1980 în cadrul Conferinței de la Haga de drept internațional privat (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980”), a intrat în vigoare la 1 decembrie 1983. Toate statele membre ale Uniunii Europene sunt părți contractante la aceasta.
- 4 Această convenție cuprinde diferite dispoziții care vizează înapoierea imediată a unui copil deplasat sau reținut ilicit.
- 5 Articolul 16 din Convenția de la Haga din 1980 prevede că, după informarea cu privire la deplasarea ilicită a unui copil sau neînapoierea sa, în înțelesul articolului 3 din această convenție, autoritățile judiciare sau administrative ale statului contractant unde copilul a fost deplasat sau reținut nu vor mai putea statua asupra fondului dreptului privind încredințarea până când se va

stabili că nu sunt îndeplinite condițiile convenției menționate pentru înapoierea copilului sau până când nu se va fi scurs o perioadă rezonabilă fără să se fi făcut o cerere pentru aplicarea convenției.

Convenția de la Haga din 1996

- 6 Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, încheiată la Haga la 19 octombrie 1996 (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1996”), a fost ratificată sau a făcut obiectul unei aderări de către toate statele membre ale Uniunii.
- 7 Această convenție prevede norme destinate să consolideze protecția copiilor în situații cu caracter internațional și să evite conflictele între sistemele juridice ale statelor semnatare în ceea ce privește competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea măsurilor de protecție a copiilor.
- 8 Referitor la răpirile de copii, articolul 7 din convenția menționată prevede la alineatul (1) literele (a) și (b):

„În cazul deplasării sau al neînapoierii ilicite a copilului, autoritățile statului contractant în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau neînapoierii își păstrează competența până când copilul a dobândit o reședință obișnuită într-un alt stat și:

- (a) fiecare persoană, instituție sau alt organism având dreptul de încredințare a încuviințat deplasarea sau neînapoierea; sau
 - (b) copilul a locuit în acel alt stat o perioadă de cel puțin un an după ce persoana, instituția sau alt organism având dreptul de încredințare a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștința de locul unde se află copilul, dar nicio cerere de înapoiere introdusă în cursul acestei perioade nu este încă examinată, iar copilul s-a integrat în noul mediu.”
- 9 Potrivit articolului 52 alineatele (2) și (3) din aceeași convenție:

„(2) Această convenție nu afectează posibilitatea ca unu sau mai multe state contractante să încheie între ele acorduri care să cuprindă, în ceea ce privește copiii cu reședința obișnuită într-unul din statele părți ale unui astfel de acord, dispoziții referitoare la materiile reglementate de prezenta convenție.

(3) Acordurile încheiate de către unu sau mai multe state contractante în domeniile reglementate de prezenta convenție nu afectează, în raporturile acestor state cu alte state contractante, aplicarea dispozițiilor prezentei convenții.”

Dreptul Uniunii

- 10 Considerentele (12) și (33) ale Regulamentului nr. 2201/2003 au următorul cuprins:
- „(12) Temeiurile de competență stabilite prin prezentul regulament în materia răspunderii părintești sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și, în special, de criteriul proximității. Prin urmare, ar trebui să fie competente în primul rând instanțele statului membru în care copilul își are reședința obișnuită, cu excepția unor cazuri de schimbare a reședinței copilului sau ca urmare a unui acord încheiat între titularii răspunderii părintești.
- [...]
- (33) Prezentul regulament recunoaște drepturile fundamentale și respectă principiile consacrate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. În special, prezentul regulament se asigură că sunt respectate drepturile fundamentale ale copilului în conformitate cu articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.”
- 11 Articolul 1 alineatele (1) și (2) din acest regulament, intitulat „Domeniu de aplicare”, are următorul conținut:
- „(1) Prezentul regulament se aplică, oricare ar fi natura instanței, materiilor civile privind:
- [...]
- (b) atribuirea, exercitarea, delegarea, retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești.
- (2) Materiile prevăzute la alineatul (1) litera (b) cuprind în special:
- (a) încredințarea și dreptul de vizită;
- [...]”
- 12 Articolul 2 din regulamentul menționat, intitulat „Definiții”, prevede:
- „În sensul prezentului regulament:
- [...]
7. «răspundere părintească» înseamnă ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil. Aceasta cuprinde în special încredințarea și dreptul de vizită;
- [...]
11. «deplasare sau reținere ilicită a unui copil» înseamnă deplasarea sau reținerea unui copil în cazul în care:

(a) a avut loc o încălcare adusă încredințării dobândite printr-o hotărâre judecătorească, printr-un act cu putere de lege sau printr-un acord în vigoare în temeiul legislației statului membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale

și

(b) sub rezerva ca încredințarea să fi fost exercitată efectiv, singur sau împreună, în momentul deplasării sau reținerii, sau ar fi fost exercitată dacă nu ar fi survenit aceste evenimente. Încredințarea se consideră ca fiind exercitată împreună atunci când unul dintre titularii răspunderii părintești nu poate, în temeiul unei hotărâri judecătorești sau ca efect al legii, să decidă asupra locului de reședință a copilului fără consimțământul celuilalt titular al răspunderii părintești.”

13 Capitolul II din același regulament, intitulat „Competență”, cuprinde în secțiunea 2, intitulată „Răspundere părintească”, articolul 8, intitulat la rândul său „Competență de fond”, care prevede:

„(1) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.

(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva dispozițiilor articolelor 9, 10 și 12.”

14 Potrivit dispozițiilor articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „Competența judecătorească în cazuri de răpire a copilului”:

„În caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, instanțele judecătorești din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite rămân competente până în momentul în care copilul dobândește o reședință obișnuită într-un alt stat membru și până când

(a) orice persoană, instituție sau alt organism căreia/căruia i-a fost încredințat copilul consimte la deplasarea sau reținerea acestuia

sau

(b) copilul a locuit în acest alt stat membru o perioadă de cel puțin un an după ce persoana, instituția sau orice alt organism căreia/căruia i s-a încredințat copilul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de locul în care se afla copilul, până când copilul s-a integrat în noul său mediu și până când a fost îndeplinită cel puțin una dintre următoarele condiții:

(i) în termen de un an de când cel căruia i s-a încredințat copilul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de locul în care se afla copilul, nu s-a depus nicio cerere de înapoiere la autoritățile competente ale statului membru în care copilul a fost deplasat sau reținut;

(ii) a fost retrasă o cerere de înapoiere înaintată de cel căruia i s-a încredințat copilul și nu s-a depus nicio nouă cerere în termenul stabilit la punctul (i);

(iii) o cauză soluționată de o instanță judecătorească din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau reținerii sale ilicite a fost închisă în conformitate cu articolul 11 alineatul (7);

(iv) o hotărâre de încredințare care nu implică înapoierea copilului a fost pronunțată de instanța judecătorească din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale ilicite.”

15 Articolul 12 din acest regulament, referitor la prorogarea de competență, are următorul cuprins:

„(1) Instanțele judecătorești din statul membru care exercită competența în temeiul articolului 3 cu privire la o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei sunt competente în orice chestiune privind răspunderea părintească în legătură cu această cerere atunci când

(a) cel puțin unul dintre soți exercită răspunderea părintească față de copil

și

(b) competența instanțelor a fost acceptată expres sau în orice alt mod neechivoc de către soți și de către titularii răspunderii părintești, la data sesizării instanței judecătorești, iar aceasta este în interesul superior al copilului.

[...]

(3) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente, de asemenea, în materie de răspundere părintească în alte proceduri decât cele menționate la alineatul (1) atunci când

(a) copilul are o legătură strânsă cu acest stat membru, în special datorită faptului că unul dintre titularii răspunderii părintești își are reședința obișnuită aici sau copilul este resortisant al acestui stat membru

și

(b) competența instanțelor a fost acceptată în mod expres sau în orice alt mod neechivoc de către toate părțile la procedură la data sesizării instanței, iar competența este în interesul superior al copilului.

(4) În cazul în care copilul își are reședința obișnuită pe teritoriul unui stat terț, care nu este parte contractantă la [Convenția de la Haga din 1996], competența bazată pe prezentul articol se consideră a fi în interesul copilului, în special atunci când o procedură se dovedește a fi imposibilă în respectivul stat terț.”

16 Articolul 14 din regulamentul menționat, intitulat „Competențe reziduale”, prevede:

„Atunci când nicio instanță judecătorească dintr-un stat membru nu este competentă în temeiul articolelor 8-13, competența este reglementată, în fiecare stat membru, de dreptul statului respectiv.”

17 Articolul 60 din același regulament, intitulat „Raporturile cu anumite convenții multilaterale”, dispune:

„În relațiile dintre statele membre, prezentul regulament prevalează asupra următoarelor convenții în măsura în care acestea privesc materiile reglementate de prezentul regulament:

[...]

(e) [Convenția de la Haga din 1980].”

18 Potrivit articolului 61 din Regulamentul nr. 2201/2003, care privește relațiile cu Convenția de la Haga din 1996:

„În relațiile cu [Convenția de la Haga din 1996], prezentul regulament se aplică:

(a) atunci când respectivul copil își are reședința obișnuită pe teritoriul unui stat membru;

[...]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

19 SS și MCP, ambii resortisanți indieni care dispun de un permis de ședere în Regatul Unit, formau un cuplu necăsătorit legal la nașterea, în cursul anului 2017, a copilului lor, P, resortisantă britanică.

20 Numele tatălui figurează în actul de naștere, astfel încât, potrivit constatărilor instanței de trimitere, acesta are răspundere părintească față de P.

21 În luna octombrie 2018, mama, MCP, s-a deplasat în India împreună cu copilul. După câteva luni, mama s-a întors în Regatul Unit fără copil.

22 Cu excepția unei șederi scurte în Regatul Unit, în cursul lunii aprilie a anului 2019, copilul a rămas în India, unde locuiește cu bunica sa maternă.

23 Potrivit instanței de trimitere, este probabil ca comportamentul mamei să echivaleze cu o deplasare și/sau cu o reținere ilicite a copilului în India.

24 Tatăl ar dori ca P să locuiască cu el în Regatul Unit și, cu titlu subsidiar, să poată avea contact cu ea în cadrul unui drept de vizită.

25 În acest scop, la 26 august 2020, el a introdus o cerere la instanța de trimitere, având ca obiect, pe de o parte, dispunerea înapoierii copilului în Regatul Unit și, pe de altă parte, pronunțarea cu privire la dreptul de vizită.

26 Potrivit acestei instanțe, mama a contestat competența instanțelor judecătorești din Anglia și din Țara Galilor, întrucât copilul nu are reședința obișnuită în Regatul Unit.

27 Înainte să statueze, instanța de trimitere consideră că Regulamentul nr. 2201/2003 constituie temeiul pentru aprecierea competenței sale. În această privință, instanța a constatat că, la momentul sesizării sale, pe de o parte, copilul avea reședința obișnuită în India și era complet integrat într-un mediu social și familial indian, legăturile sale factuale concrete cu Regatul Unit fiind inexistente, cu excepția cetățeniei, și, pe de altă parte, că mama nu acceptase în niciun moment în mod neechivoc competența instanțelor judecătorești din Anglia și din Țara Galilor pentru soluționarea unor chestiuni referitoare la răspunderea părintească față de P. În urma acestei constatări, instanța de trimitere a decis că competența sa nu se putea întemeia pe articolul 8 și pe articolul 12 alineatul (3) din acest regulament.

- 28 În ceea ce privește articolul 10 din regulamentul menționat, care stabilește normele de competență în caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, instanța de trimitere are îndoieli în special cu privire la aspectul dacă această dispoziție se poate aplica unui conflict de competență între instanțele judecătorești dintr-un stat membru și cele dintr-un stat terț.
- 29 În această privință, ea apreciază că din modul de redactare a acestei dispoziții, precum și din interpretarea expusă la punctul 4.2.1.1 din Ghidul practic pentru aplicarea Regulamentului nr. 2201/2003, publicat de Comisia Europeană, rezultă în mod clar că norma cuprinsă la articolul 10 din regulamentul menționat nu privește decât conflictele de competență dintre statele membre, iar nu cele dintre un stat membru și un stat terț. Curtea ar fi confirmat deja această interpretare la punctul 33 din Hotărârea din 17 octombrie 2018, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835), urmând în această privință Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate la 20 septembrie 2018 în aceeași cauză (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). O parte a jurisprudenței naționale ar acorda însă un domeniu de aplicare teritorial mai larg dispoziției respective.
- 30 În aceste condiții, High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția pentru familie, Regatul Unit], a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 10 din [Regulamentul nr. 2201/2003] constituie temei pentru menținerea competenței judecătorești, fără limitare în timp, [a unei instanțe] dintr-un stat membru în cazul în care un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru a fost deplasat (sau reținut) ilicit într-o țară terță, în care, în urma unei astfel de deplasări (sau rețineri), acesta dobândește noua reședință obișnuită?”

Cererea privind aplicarea procedurii preliminare de urgență

- 31 Instanța de trimitere a solicitat ca prezenta trimitere preliminară să fie judecată potrivit procedurii preliminare de urgență prevăzute la articolul 107 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții.
- 32 În această privință este cert, pe de o parte, că trimiterea preliminară privește interpretarea Regulamentului nr. 2201/2003, adoptat în special în temeiul articolului 61 litera (c) CE, în prezent articolul 67 TFUE, care figurează în titlul V din partea a treia din Tratatul FUE, referitor la spațiul de libertate, securitate și justiție, astfel încât această trimitere intră în domeniul de aplicare al procedurii preliminare de urgență definit la articolul 107 din Regulamentul de procedură, și, pe de altă parte, că răspunsul la întrebarea preliminară este determinant pentru soluționarea litigiului principal, competența instanței sesizate în temeiul dreptului Uniunii depinzând de acesta.
- 33 În ceea ce privește criteriul referitor la urgență, din moment ce copilul minor locuiește din luna octombrie 2018, cu excepția unei scurte șederi în Regatul Unit, în mod permanent în India, există un risc ca prelungirea acestei situații să aducă în mod serios, chiar în mod iremediabil, atingere relației dintre copil și tatăl său ori chiar dintre copil și cei doi părinți ai săi. Această situație este susceptibilă să cauzeze un prejudiciu ireparabil dezvoltării sale emoționale și psihologice în general, având în vedere îndeosebi faptul că copilul se află la o vârstă sensibilă pentru dezvoltarea sa.

- 34 De altfel, dat fiind că integrarea familială și socială a copilului este deja avansată în statul terț în care acesta are, potrivit constatărilor instanței de trimitere, reședința obișnuită actuală, prelungirea acestei situații este susceptibilă să compromită în continuare integrarea copilului în mediul său familial și social în cazul unei eventuale înapoieri în Regatul Unit.
- 35 În aceste împrejurări, Camera a cincea a Curții a decis, la 2 decembrie 2020, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să admită cererea instanței de trimitere privind judecarea prezentei trimiteri preliminare potrivit procedurii preliminare de urgență.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 36 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care se constată că un copil a dobândit, la data introducerii cererii privind răspunderea părintească, reședința obișnuită într-un stat terț în urma unei răpiri urmate de o deplasare către acest stat, instanțele judecătorești din statul membru în care copilul avea reședința obișnuită imediat înaintea răpirii sale rămân competente fără limitare în timp.
- 37 Potrivit unei jurisprudențe constante, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea sa, ci și de contextul în care se înscrie aceasta și de obiectivele urmărite de reglementarea din care ea face parte (Hotărârea din 6 octombrie 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, punctul 61 și jurisprudența citată). Geneza unei dispoziții de drept al Uniunii poate de asemenea să ofere elemente importante pentru interpretarea acesteia (Hotărârea din 20 decembrie 2017, Acacia și D’Amato, C-397/16 și C-435/16, EU:C:2017:992, punctul 31, precum și jurisprudența citată).
- 38 Referitor, în primul rând, la modul de redactare a articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, trebuie să se constate că acest articol prevede, în ceea ce privește competența în cazuri de răpire a copilului, că instanțele judecătorești din statul membru în care copilul avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite rămân competente, dar că această competență este transferată către instanțele judecătorești dintr-un alt stat membru din momentul în care copilul dobândește o reședință obișnuită în acest din urmă stat membru și dacă, în plus, este îndeplinită una dintre condițiile alternative prevăzute la articolul 10 menționat.
- 39 Astfel, din termenii articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 reiese că criteriile reținute de această dispoziție în vederea atribuirii competenței în cazuri de răpire a copilului vizează o situație care se limitează la teritoriul statelor membre. Într-adevăr, competența este atribuită în principiu instanțelor judecătorești din statul membru în care copilul avea reședința obișnuită înainte ca acesta să fie deplasat sau reținut în mod ilicit într-un alt stat membru, sub rezerva posibilității ca respectiva competență să fie transferată, dacă sunt îndeplinite anumite condiții specifice, către instanțele judecătorești din statul membru în care acest copil dobândește noua reședință obișnuită în urma deplasării sau a reținerii ilicite.
- 40 Împrejurarea că articolul menționat utilizează expresia „stat membru”, iar nu termenii „stat” sau „stat terț”, și că acesta condiționează atribuirea competenței de o reședință obișnuită actuală sau anterioară „într-un stat membru”, fără a viza eventualitatea unei reședințe dobândite pe teritoriul unui stat terț, implică de asemenea faptul că același articol reglementează competența numai în cazuri de răpire a copilului între statele membre.

- 41 Trebuie adăugat că Curtea a statuat deja, în cadrul unei proceduri referitoare la interpretarea articolului 8 din Regulamentul nr. 2201/2003, că termenii articolului 10 din acest regulament presupun obligatoriu că aplicarea acestui articol depinde de un potențial conflict de competență între instanțele din mai multe state membre (Hotărârea din 17 octombrie 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, punctul 33).
- 42 În plus, trebuie arătat, așa cum a procedat Comisia în ședință, că articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 este compus dintr-o singură frază, astfel încât din structura sa reiese deja că acesta formează un tot indisociabil. Prin urmare, această dispoziție nu poate fi interpretată ca fiind compusă din două părți distincte, dintre care una ar permite în mod autonom să justifice menținerea în principiu a competenței instanțelor judecătorești dintr-un stat membru, fără limitare în timp, în cazuri de răpire și de deplasare a unui copil către un stat terț.
- 43 În ceea ce privește, în al doilea rând, contextul în care se înscrie articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, trebuie să se constate că această dispoziție constituie o normă de competență specială în raport cu norma generală enunțată la articolul 8 alineatul (1) din acest regulament, potrivit căreia instanțele judecătorești din statul membru în care se află reședința obișnuită a unui copil sunt, în principiu, competente în materia răspunderii părintești.
- 44 Astfel, în conformitate cu articolul 8 alineatul (2) din regulamentul menționat, alineatul (1) al aceluiași articol 8 se aplică sub rezerva dispozițiilor articolelor 9, 10 și 12.
- 45 În această privință trebuie subliniat, *primo*, că norma de competență specială prevăzută la articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 neutralizează efectul pe care aplicarea normei de competență generală instituite la articolul 8 alineatul (1) din acest regulament l-ar avea în cazuri de răpire a copilului, și anume transferul competenței către statul membru în care copilul ar fi dobândit o nouă reședință obișnuită după răpirea sa. Întrucât acest transfer de competență riscă să confere un avantaj procedural autorului actului ilicit, articolul 10 din regulamentul menționat prevede, astfel cum s-a arătat la punctul 39 din prezenta hotărâre, că instanțele judecătorești din statul membru în care copilul avea reședința obișnuită înaintea deplasării sau a reținerii ilicite rămân totuși competente, cu excepția cazului în care sunt îndeplinite anumite condiții.
- 46 Or, în situația în care copilul a dobândit o reședință obișnuită în afara Uniunii Europene după ce a fost deplasat sau reținut ilicit într-un stat terț, articolul 8 alineatul (1) din acest regulament nu se aplică în lipsa unei reședințe obișnuite într-un stat membru. Astfel, această dispoziție nu vizează o asemenea ipoteză. Rezultă că, în aceste împrejurări, norma instituită la articolul 10 din acest regulament, care permite înlăturarea competenței pe care instanțele judecătorești din statul membru al noii reședințe obișnuite ar putea pretinde să o aibă în temeiul normei generale, își pierde rațiunea de a fi și, prin urmare, nu are nici vocația de a se aplica. În consecință, articolul 10 nu justifică o menținere fără o limitare în timp a competenței instanțelor judecătorești din statul membru în care copilul avea reședința obișnuită înaintea deplasării sau a reținerii sale ilicite în cazul în care acest copil a făcut obiectul unei răpiri urmate de o deplasare către un stat terț.
- 47 *Secundo*, trebuie amintit că o normă de competență specială este de strictă interpretare și nu permite, așadar, o interpretare dincolo de ipotezele avute în mod explicit în vedere de regulamentul în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2013, Pinckney, C-170/12, EU:C:2013:635, punctul 25, Hotărârea din 16 ianuarie 2014, Kainz, C-45/13, EU:C:2014:7, punctul 22 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 25 ianuarie 2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, punctul 27).

- 48 În consecință, o astfel de normă nu trebuie interpretată ținând seama numai de o parte din textul său pentru a face o aplicare autonomă a sa. Or, aceasta ar fi situația dacă articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 ar fi interpretat exclusiv în temeiul unui element al primei părți a articolului menționat pentru a deduce că, în cazul în care un copil a fost răpit și deplasat către un stat terț, instanțele judecătorești din statul membru în care avea reședința obișnuită anterioară rămân competente în principiu și fără limitare în timp, din moment ce nu poate fi îndeplinită cealaltă condiție prevăzută la același articol, referitoare la dobândirea unei reședințe obișnuite într-un alt stat membru.
- 49 *Tertio*, o asemenea interpretare ar face ca în domeniul de aplicare al articolului 10 menționat să intre o ipoteză, și anume cea a răpirii și deplasării unui copil către un stat terț, pe care legiuitorul Uniunii nu a intenționat să o includă.
- 50 În această privință, din geneza Regulamentului nr. 2201/2003 rezultă că legiuitorul Uniunii a dorit să instituie o reglementare strictă în ceea ce privește răpirile de copii în interiorul Uniunii, însă nu a intenționat să supună acestei reglementări răpirile și deplasările de copii către un stat terț, întrucât asemenea răpiri trebuie să intre sub incidența, printre altele, a unor convenții internaționale, cum sunt Convenția de la Haga din 1980, care era deja în vigoare în toate statele membre la data Propunerii de regulament al Consiliului privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 44/2001 în materia obligațiilor de întreținere, prezentată de Comisie la 3 mai 2002 [COM(2002) 222 final, JO 2002, C 203 E, p. 155] (denumită în continuare „propunerea de regulament”), aflată la originea Regulamentului nr. 2201/2003, și Convenția de la Haga din 1996, la care numeroase state membre nu putuseră încă să adere la acea dată.
- 51 Această constatare reiese cu claritate din expunerea de motive referitoare la propunerea de regulament menționată, care arată că, „pentru a acoperi situațiile cu caracter internațional, Comisia a prezentat [...] o propunere de decizie a Consiliului de autorizare a statelor membre să semneze Convenția de la Haga din 1996” [COM(2002) 222 final/2, p. 3].
- 52 Voința legiuitorului Uniunii de a asigura coexistența reglementării Uniunii în materie de răpire a copilului cu cea instituită prin convenții internaționale este amintită în expunerea de motive a raportului din 7 noiembrie 2002 al Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne a Parlamentului European privind propunerea de regulament (final A 5-0385/2002, p. 19), care prevede că propunerea, prin faptul că prevede o reglementare clară și coerentă în cazurile de răpire a copilului în Uniune, constituie „un instrument susceptibil să furnizeze un cadru mai integrat în Uniunea Europeană și să se aplice în paralel cu Convențiile de la Haga din 1980 și din 1996 în raporturile internaționale”.
- 53 Or, interpretarea articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 conform căreia statul membru în care se afla reședința obișnuită anterioară a copilului ar rămâne competent fără limitare în timp în cazul în care copilul a fost răpit și deplasat către un stat terț ar implica faptul că, atunci când, după o răpire, copilul a dobândit o reședință obișnuită într-un stat terț care este parte contractantă la Convenția de la Haga din 1996, articolul 7 alineatul (1) și articolul 52 alineatul (3) din această convenție ar fi lipsite de efect.
- 54 Astfel, articolul 7 alineatul (1) din Convenția de la Haga din 1996 prevede, la fel ca articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, un transfer de competență către instanțele judecătorești din statul în care se află noua reședință obișnuită a copilului, dacă sunt îndeplinite anumite condiții. Acestea

sunt legate în special de trecerea timpului coroborat cu consimțământul sau cu pasivitatea titularului dreptului de încredințare avut în vedere, întrucât copilul este integrat în noul său mediu.

- 55 Această posibilitate de transfer de competență ar fi însă definitiv exclusă dacă, în temeiul articolului 10 menționat, instanțele judecătorești ale unui stat membru ar rămâne competente fără limitare în timp. Prin urmare, această menținere a competenței ar fi de asemenea contrară articolului 52 alineatul (3) din Convenția de la Haga din 1996, care interzice ca o reglementare încheiată între mai multe state contractante în domeniile reglementate de această convenție – precum cel prevăzut de Regulamentul nr. 2201/2003 – să afecteze, în raporturile acestor state cu alte state contractante, aplicarea dispozițiilor convenției menționate. Or, în măsura în care competența în materia răspunderii părintești nu ar putea fi transferată către aceste instanțe judecătorești din statele contractante, aceste raporturi ar fi obligatoriu afectate.
- 56 Ar rezulta că statele membre, care au ratificat sau au aderat toate la Convenția de la Haga din 1996, ar fi constrânse să acționeze, în temeiul dreptului Uniunii, împotriva obligațiilor lor internaționale.
- 57 Din aceste considerații reiese că reglementarea specifică pe care legiuitorul Uniunii a intenționat să o instituie prin adoptarea Regulamentului nr. 2201/2003 vizează cazurile de răpiri și deplasări ale copilului dintr-un stat membru în altul. În consecință, norma de competență aferentă acesteia, și anume cea rezultată din articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, nu poate fi interpretată în sensul că se aplică în situația unei răpiri și a unei deplasări a copilului către un stat terț.
- 58 În al treilea rând, trebuie să se constate că o interpretare a articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 care ar conduce la o menținere a competenței fără limitare în timp nu ar fi conformă cu unul dintre obiectivele fundamentale urmărite de acest regulament, și anume acela de a răspunde interesului superior al copilului prin privilegierea în acest scop a criteriului proximității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 februarie 2017, W și V, C-499/15, EU:C:2017:118, punctul 51, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 17 octombrie 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, punctul 48).
- 59 Astfel, potrivit expunerii de motive a propunerii de regulament [COM(2002) 222 final/2, p. 12], legiuitorul Uniunii a dorit să instituie în ceea ce privește tocmai atribuirea competenței în cazuri de răpire a copilului un echilibru între, pe de o parte, necesitatea de a împiedica autorul răpirii să obțină un avantaj din actul său ilicit (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punctul 43) și, pe de altă parte, oportunitatea de a permite instanței judecătorești care se află cel mai aproape de copil să soluționeze acțiuni privind răspunderea părintească.
- 60 Or, menținerea necondiționată, fără limitare în timp, a competenței instanțelor judecătorești din statul membru de origine, în pofida faptului că răpirea și deplasarea către statul terț a putut face între timp obiectul, printre altele, al unui consimțământ din partea oricărei persoane, instituții sau alt organism care are dreptul de încredințare, și fără nicio condiție care ar permite să se țină seama de împrejurările specifice care caracterizează situația copilului în cauză sau să se garanteze interesul superior al acestuia ar împiedica posibilitatea ca instanța judecătorească ce este considerată cel mai bine plasată să aprecieze măsurile care trebuie adoptate în interesul superior al copilului să soluționeze cereri referitoare la astfel de măsuri. Un asemenea rezultat ar fi contrar

obiectivului urmărit de Regulamentul nr. 2201/2003, care trebuie interpretat, așa cum rezultă din considerentul (33) al acestui regulament, în lumina articolului 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

- 61 În plus, o asemenea interpretare a articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003, care ar conduce la o menținere a competenței fără limitare în timp, ar încălca și logica mecanismului de înapoiere sau de reținere imediată stabilit prin Convenția de la Haga din 1980. Astfel, în cazul în care, conform articolului 16 din această convenție, s-a stabilit că nu sunt îndeplinite condițiile convenției menționate pentru înapoierea copilului ori în cazul în care s-a scurs o perioadă rezonabilă fără să fi fost formulată o cerere pentru aplicarea aceleiași convenții, autoritățile statului în care a fost deplasat sau reținut copilul devin autoritățile reședinței obișnuite a copilului și ar trebui, în calitate de instanțe judecătorești aflate cel mai aproape din punct de vedere geografic de această reședință obișnuită, să își poată exercita competența în materie de răspundere părintească. Această convenție rămâne aplicabilă în special în relațiile dintre statele membre și celelalte părți contractante ale convenției menționate, conform articolului 60 litera (e) din regulamentul amintit.
- 62 Din considerațiile care precedă rezultă că o interpretare a articolului 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 care ar conduce la menținerea competenței în statul membru de origine fără limitare în timp în cazul răpirii și deplasării unui copil către un stat terț nu își poate găsi justificarea nici în modul de redactare, nici în contextul în care se înscrie articolul menționat și nici în lucrările pregătitoare sau în obiectivele aceluiași regulament. Aceasta ar lipsi de efect inclusiv dispozițiile Convenției de la Haga din 1996 în cazul unei răpiri și al unei deplasări a copilului către un stat terț care este parte contractantă la această convenție și ar fi contrară logicii Convenției de la Haga din 1980.
- 63 Rezultă că, în situația în care un copil a făcut obiectul unei răpiri și al unei deplasări către un stat terț, în care, în urma acestei răpiri, a dobândit o reședință obișnuită, iar instanța judecătorească dintr-un stat membru sesizată cu o acțiune în răspundere părintească constată că, în lipsa unui acord între părțile la procedură cu privire la competență, nu își poate întemeia competența pe articolul 12 din Regulamentul nr. 2201/2003, precum în cauza principală, instanța judecătorească din statul membru în cauză va trebui să își stabilească competența în temeiul unor convenții bilaterale ori multilaterale internaționale eventual aplicabile sau, în lipsa unei astfel de convenții internaționale, în temeiul normelor sale naționale, conform articolului 14 din acest regulament.
- 64 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 10 din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că nu se aplică în cazul în care se constată că un copil a dobândit, la data introducerii cererii privind răspunderea părintească, reședința obișnuită într-un stat terț în urma unei răpiri și a unei deplasări către acest stat. Într-un astfel de caz, competența instanței judecătorești sesizate va trebui să fie stabilită în conformitate cu convențiile internaționale aplicabile sau, în lipsa unei asemenea convenții internaționale, în conformitate cu articolul 14 din acest regulament.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 65 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 10 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2116/2004 al Consiliului din 2 decembrie 2004, trebuie interpretat în sensul că nu se aplică în cazul în care se constată că un copil a dobândit, la data introducerii cererii privind răspunderea părintească, reședința obișnuită într-un stat terț în urma unei răpiri și a unei deplasări către acest stat. Într-un astfel de caz, competența instanței judecătorești sesizate va trebui să fie stabilită în conformitate cu convențiile internaționale aplicabile sau, în lipsa unei asemenea convenții internaționale, în conformitate cu articolul 14 din acest regulament.

Semnături